

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

52311 (20503115)

เอกสารการสอนชุดวิชา

หน่วยที่ 8-15

การปฐมพยาบาลและการบำบัดโรคเบื้องต้น

10042165

ห้องสมุด วพบ. สุรินทร์

ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	(3)
รายละเอียดชุดวิชา.....	(9)
วิธีการศึกษา.....	(11)
หน่วยที่ 8 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการไข้ อ่อนเพลีย เจ็บหน้าอก	
อาเซียน บวม ชีต เหลือง และเลือดออก	8-1
แผนการสอนประจำหน่วย.....	8-2
ตอนที่ 8.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการไข้ อ่อนเพลีย และเจ็บหน้าอก	8-6
เรื่องที่ 8.1.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการไข้.....	8-7
เรื่องที่ 8.1.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการอ่อนเพลีย	8-27
เรื่องที่ 8.1.3 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการเจ็บหน้าอก.....	8-31
ตอนที่ 8.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการอาเซียน และบวม	8-37
เรื่องที่ 8.2.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการอาเซียน.....	8-38
เรื่องที่ 8.2.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการบวม	8-46
ตอนที่ 8.3 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการชีต เหลือง และเลือดออก.....	8-56
เรื่องที่ 8.3.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการชีต.....	8-57
เรื่องที่ 8.3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการเหลือง.....	8-65
เรื่องที่ 8.3.3 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่กลุ่มอาการเลือดออก.....	8-77
บรรณานุกรม	8-84
หน่วยที่ 9 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดท้อง ปวดหลัง ปวดกล้ามเนื้อ	
ปวดกระดูก และปวดข้อ	9-1
แผนการสอนประจำหน่วย.....	9-2
ตอนที่ 9.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดท้อง	9-4
เรื่องที่ 9.1.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดท้องเฉียบพลัน.....	9-5
เรื่องที่ 9.1.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดท้องเรื้อรัง	9-19
ตอนที่ 9.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดหลัง	9-22
เรื่องที่ 9.2.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดหลังที่ไม่มีอาการอื่นร่วม	9-23
เรื่องที่ 9.2.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดหลังที่มีอาการอื่นร่วม	9-28

ตอนที่ 9.3 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูก และปวดข้อ	9-33
เรื่องที่ 9.3.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อ	9-34
เรื่องที่ 9.3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดกระดูก	9-39
เรื่องที่ 9.3.3 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาการปวดข้อ	9-44
บรรณานุกรม	9-49

หน่วยที่ 10 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีความผิดปกติของการขับถ่าย.....	10-1
แผนการสอนประจำหน่วย	10-2
ตอนที่ 10.1 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีความผิดปกติของการขับถ่ายปัสสาวะ.....	10-4
เรื่องที่ 10.1.1 การขับถ่ายปัสสาวะปกติและผิดปกติ	10-6
เรื่องที่ 10.1.2 ปัสสาวะลำบากและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	10-10
เรื่องที่ 10.1.3 ปัสสาวะมีเลือด ปัสสาวะน้อย ภาวะไม่ปัสสาวะ และการรักษาพยาบาล เบื้องต้น.....	10-14
เรื่องที่ 10.1.4 ปัสสาวะมาก ภาวะกลั้นปัสสาวะไม่อยู่และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	10-18
ตอนที่ 10.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีความผิดปกติของการขับถ่ายอุจจาระ	10-24
เรื่องที่ 10.2.1 การขับถ่ายอุจจาระที่ปกติ และผิดปกติ	10-26
เรื่องที่ 10.2.2 ท้องอืด ท้องผูก อุจจาระอัดแน่น และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	10-29
เรื่องที่ 10.2.3 ท้องเสีย และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	10-35
เรื่องที่ 10.2.4 การกลั้นอุจจาระไม่อยู่ และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	10-41
ตอนที่ 10.3 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้ใหญ่ที่มีลักษณะอุจจาระผิดปกติ.....	10-44
เรื่องที่ 10.3.1 อุจจาระมีเลือด และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	10-46
เรื่องที่ 10.3.2 อุจจาระสีขาวยืด มีไขมัน และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	10-50
เรื่องที่ 10.3.3 อุจจาระมีมูก หนอง พยาธิ และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	10-55
บรรณานุกรม	10-62

หน่วยที่ 11 การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงที่พบบ่อยของการตั้งครรภ์ และการใช้วิธีคุมกำเนิด และการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่พบบ่อย.....	11-1
แผนการสอนประจำหน่วย.....	11-2
ตอนที่ 11.1 การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงที่พบบ่อยของการตั้งครรภ์.....	11-4
เรื่องที่ 11.1.1 การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงของการตั้งครรภ์ที่พบบ่อย ในระยะเวลาหนึ่งของการตั้งครรภ์	11-5

เรื่องที่ 11.1.2	การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงของการตั้งครรภ์ที่พบบ่อย ในระยะเวลาที่สองของการตั้งครรภ์.....	11-10
เรื่องที่ 11.1.3	การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงของการตั้งครรภ์ที่พบบ่อย ในระยะเวลาที่สามของการตั้งครรภ์.....	11-18
ตอนที่ 11.2	การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงที่พบบ่อยของการใช้วิธีคุมกำเนิด	11-29
เรื่องที่ 11.2.1	การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงที่พบบ่อยของการใช้ วิธีคุมกำเนิดชนิดฮอร์โมน	11-30
เรื่องที่ 11.2.2	การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นอาการข้างเคียงที่พบบ่อยของการใช้ วิธีคุมกำเนิดชนิดห่วงอนามัยและชนิดสังกะสี.....	11-37
ตอนที่ 11.3	การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่พบบ่อย	11-46
เรื่องที่ 11.3.1	การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากเชื้อแบคทีเรีย.....	11-49
เรื่องที่ 11.3.2	การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากเชื้อไวรัส.....	11-60
เรื่องที่ 11.3.3	การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากเชื้อปรสิต.....	11-71
เรื่องที่ 11.3.4	การปฏิบัติเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย	11-81
บรรณานุกรม	.....	11-91

หน่วยที่ 12 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้มีปัญหาสุขภาพจิต..... 12-1

แผนการสอนประจำหน่วย	12-2
ตอนที่ 12.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพจิตใจในแต่ละช่วงวัย	12-4
เรื่องที่ 12.1.1 พัฒนาการของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัย.....	12-6
เรื่องที่ 12.1.2 สภาพจิตใจวัยเด็ก	12-13
เรื่องที่ 12.1.3 สภาพจิตใจวัยรุ่น.....	12-24
เรื่องที่ 12.1.4 สภาพจิตใจวัยผู้ใหญ่ตอนต้น.....	12-32
เรื่องที่ 12.1.5 สภาพจิตใจวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย	12-35
เรื่องที่ 12.1.6 สภาพจิตใจวัยสูงอายุ	12-40
ตอนที่ 12.2 การวินิจฉัยเบื้องต้นสำหรับผู้มีปัญหาทางสุขภาพจิต	12-45
เรื่องที่ 12.2.1 การสัมภาษณ์ประวัติทางด้านจิตเวช	12-46
เรื่องที่ 12.2.2 การตรวจสภาพทางจิตเวช	12-51
เรื่องที่ 12.2.3 เครื่องมือประเมินสุขภาพจิต.....	12-59
ตอนที่ 12.3 อาการทางจิตที่พบบ่อยและวิธีการช่วยเหลือเบื้องต้น.....	12-63
เรื่องที่ 12.3.1 อาการทางจิตที่พบบ่อยในวัยผู้ใหญ่	12-64
เรื่องที่ 12.3.2 อาการทางจิตที่พบบ่อยในเด็ก	12-78
บรรณานุกรม	12-96

หน่วยที่ 13 การใช้ยาสำหรับการรักษาโรคเบื้องต้น.....	13-1
แผนการสอนประจำหน่วย.....	13-2
ตอนที่ 13.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยา.....	13-4
เรื่องที่ 13.1.1 ความรู้เกี่ยวกับยาตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม.....	13-6
เรื่องที่ 13.1.2 ข้อควรสังเกตในการเลือกซื้อยาและเลือกใช้ยา.....	13-9
เรื่องที่ 13.1.3 หลักการใช้ยาแผนปัจจุบัน.....	13-13
เรื่องที่ 13.1.4 อันตรายและข้อควรระวังในการใช้ยา.....	13-24
ตอนที่ 13.2 หลักปฏิบัติในการใช้ยาแผนปัจจุบันสำหรับการรักษาโรคเบื้องต้น.....	13-30
เรื่องที่ 13.2.1 หลักปฏิบัติในการใช้ยานำบาดอาการ.....	13-31
เรื่องที่ 13.2.2 หลักปฏิบัติในการใช้ยานำบาดโรค.....	13-45
เรื่องที่ 13.2.3 หลักปฏิบัติในการใช้วิตามินและเกลือแร่ ยาคุมกำเนิด วัคซีน และเซรุ่ม.....	13-58
ตอนที่ 13.3 หลักปฏิบัติในการใช้ยาแผนโบราณและยาสมุนไพรสำหรับการรักษาโรคเบื้องต้น.....	13-68
เรื่องที่ 13.3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยาแผนโบราณและยาสมุนไพร.....	13-69
เรื่องที่ 13.3.2 ยาแผนโบราณที่ใช้เป็นยาภายใน.....	13-76
เรื่องที่ 13.3.3 ยาแผนโบราณและยาสมุนไพรที่ใช้เป็นยาภายนอก.....	13-84
บรรณานุกรม.....	13-95
หน่วยที่ 14 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.....	14-1
แผนการสอนประจำหน่วย.....	14-2
ตอนที่ 14.1 การแพทย์แผนไทยกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	14-4
เรื่องที่ 14.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	14-6
เรื่องที่ 14.1.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยการใช้ยาสมุนไพร.....	14-9
เรื่องที่ 14.1.3 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยการนวด.....	14-39
เรื่องที่ 14.1.4 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยการอบและประคบสมุนไพร.....	14-51
เรื่องที่ 14.1.5 การใช้การแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล.....	14-58
ตอนที่ 14.2 การแพทย์ทางเลือกกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	14-61
เรื่องที่ 14.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแพทย์ทางเลือกในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	14-62
เรื่องที่ 14.2.2 ประเภทของการแพทย์ทางเลือก.....	14-65
เรื่องที่ 14.2.3 การแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล.....	14-72

ตอนที่ 14.3	ธรรมชาติบำบัดกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น.....	14-78
เรื่องที่ 14.3.1	แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติบำบัด.....	14-79
เรื่องที่ 14.3.2	ประเภทของธรรมชาติบำบัด.....	14-82
เรื่องที่ 14.3.3	อาหารเพื่อสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล.....	14-123
บรรณานุกรม.....		14-129

หน่วยที่ 15	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นในผู้ประกอบอาชีพ.....	15-1
แผนการสอนประจำหน่วย.....		15-2
ตอนที่ 15.1	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุทางกายภาพ.....	15-6
เรื่องที่ 15.1.1	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของอุณหภูมิ.....	15-8
เรื่องที่ 15.1.2	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของเสียงและความสั่นสะเทือน.....	15-13
เรื่องที่ 15.1.3	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของความกดอากาศ.....	15-17
เรื่องที่ 15.1.4	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของรังสีและไฟฟ้า.....	15-21
ตอนที่ 15.2	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุทางเคมี.....	15-27
เรื่องที่ 15.2.1	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของสารโลหะหนัก.....	15-29
เรื่องที่ 15.2.2	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคจากการประกอบอาชีพที่เกิดของสาร ตัวทำละลาย.....	15-38
เรื่องที่ 15.2.3	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคจากการประกอบอาชีพที่เกิดจากก๊าซ และสารกัดกร่อน.....	15-42
เรื่องที่ 15.2.4	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของฝุ่น.....	15-47
เรื่องที่ 15.2.5	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของสารเคมีทางการเกษตร.....	15-50
ตอนที่ 15.3	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุทางชีวภาพ.....	15-53
เรื่องที่ 15.3.1	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากแบคทีเรีย.....	15-54
เรื่องที่ 15.3.2	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากไวรัส.....	15-58
เรื่องที่ 15.3.3	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากจุลชีพอื่น.....	15-62
ตอนที่ 15.4	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคจากการประกอบอาชีพที่เกิดจากปัญหา ทางการยศาสตร์และจิตสังคม.....	15-68
เรื่องที่ 15.4.1	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของการบาดเจ็บสะสม จากการทำงานของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกโครงร่าง.....	15-69
เรื่องที่ 15.4.2	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของการบาดเจ็บสะสม จากการทำงานของระบบหรือส่วนอื่นๆ ของร่างกาย.....	15-74
เรื่องที่ 15.4.3	การรักษาพยาบาลเบื้องต้นโรคที่เกิดจากสาเหตุของความเครียดและ ปัญหาสุขภาพจิตอื่นๆ จากการทำงาน.....	15-80
บรรณานุกรม.....		15-85